

Disputatio juridica inauguralis de evictionibus

<https://hdl.handle.net/1874/341641>

DISPUTATIO JURIDICA
IN AVGVRALIS.
DE
EVICTIONIBUS.
QUAM.

AUXILIANTE SOLO DEO OPT. MAX.

Ex Autoritate Magnifici D. Rectoris

D. ANTONII MATTHEI,
Juris Antecessoris Primarii In Illustri Academia
Rheno Trajectina,

Amplissimi Senatus Academicorum consensu, & Consultissime
Facultatis Iuridice Decreto

Pro gradu Doctoratus & privilegiis in U. J. consequendis.
Publicè defendet

LUCAS vande POLL, Ultrajectinus.

Ad diem 26 Octobris, hora locoque soliti.

ULTRAJECTI,
Pro EVERARDO ab EDE, Bibliopola
ANNO cⁱe d^c LIV.

NOBILISSIMIS, AMPLISSIMIS CONSULTIS-
SIMISQUE VIRIS,

DD. CONSULIBUS & SENAT-
TORIBUS REIPUBLICÆ
ULTRAJECTINÆ; & Ejusdem
ACADEMIÆ CURATORI-
BUS, ac PATRONIS, Eorum-
que SECRETARIO Fidelissimo;
SUMMIS LITERARUM FAUTORIBUS.

Inaugurale hoc Juris exercitium,

Submissè dicat consecratque

LUCAS vande POLL,

ULTRALIECT
J. EVERARDUS de PEGG, Hereditos
1700. 1701. 1702. 1703. 1704.

DISPUTATIO JURIDICA
IN AVGVRALIS,
DE
EVICTI^{ON}IBUS
THESIS I.

Evictio est ipsius rei possessionis per judicium vindicationis, vel aliud simile, ablato. Colligi hæc definitio nullo negotio potest ex l. 16. s. 1. l. 24. l. 34. s. ult. l. 57. ff. de evict. l. 3. C. eod. Easdem, opinor II. respexit Cujacius in parat. C. h. t. cum evictionis nomine significari ait, in judicio in rem plenam & efficacem victoriā ejus qui agit adversus emtorem, vel ejus etiam, cum quo agit emtor: (nam & hoc modo, & generalius, si vendor tradere non potuerit, aut litis estimatio ablata sit, res evicta dici potest, d. l. 16. d. s. l. 21. s. l. 29. l. 1. l. 33. ff. eod. l. 3. ff. de dol. mal. & met. except.) Plus itaque est evincere, quam vincere; unā literā significationem augente.

I I.

Ablationem cum dicimus, non quamlibet intelligimus, sed justè factam. Quid enim, si quis emtor fordibus vel stultitiam judicis rem amiserit, æquumne erit evictionis obligationem contrahi? Non magis sancte, quam si vel vi majore, vel casu fortuito res perierit. l. 51. ff. h. t. l. Emto 8. l. si non injuria 15. l. si quis 26. C. eod. l. ult. C. de act. ent. Cujac. tract. 6. ad African. in l. 24. ff. h. t. At vero in ipsum judicem laeso dabitur regressus. pr. I. de obl. quæquam. ex del. l. filius familias 15. ff. de judic. Sichard. ad d. l. 8. n. 24. Quod tamen nostris moribus, saltem si per imperitiam male judicatum sit, convenire nequaquam dixerim. Vide Vinn. & Groenew. ad d. pr. I. Idem de Flandroru jure testatur Burgund. tract. de evict. c. 81. n. ult.

I I I.

Evincitur res maximè quidem rei vindicatione seu in rem actione

A 2

ctiene. Cujac. d. tract. 6. ad Afric. in l. 46. ff. h. t. sed & interdum com-
muni dividundo, vel familiæ erciscundæ judiciis. l. 34. §. 1. ff. h. t.
quæ mixta videri vult Imp. in §. quædam l. de act. & generaliter ex
quocunque judicij genere, per quod habere non licet, evictionis
actio nasci potest, l. 45. §. 1. ff. de leg. l. d. l. 34. d. §. & l. seq. ff. h. t. Cui
consequens est, si de usu, vel usufructu, vel de quo alio rei jure,
veluti pignore, hypothecâ, emphyteusi, vel & de nudâ possessione
mota fuerit controversia, idem esse dicendum. l. 15. §. si ususfructus
i. l. vacca 43. l. fundum 46. l. si rem 62. §. ult. ff. h. t. l. 3. 9. & 23. C. cod.
l. stipulatio 38. §. 3. ff. de V. O. ubi Cujac. Giph. C. h. t. p. 464. Berlich.
parr. 1. concl. 24. n. 53. Diff. quantum ad possessionem Burg. d. tract
t. 5. n. 5.

I V.

Fundo vendito, si actione confessoriâ servitus prædialis, vel fi-
nium regundorum judicio fines evincantur, rem nihilominus ha-
bere licet. An ergo hæc judicia evictionis actionem non parunt? Non
parere verius est, nisi tamen vendor fundum vendi liberum,
aut demonstratis finibus, neminem intra eos ingressurum nomina-
tum dixerit, l. cum venderes 59. ff. de contr. emt. l. cum fundus 48. & l.
pen. ff. h. t. l. si fines 10. C. eod. Cuj. 2. observ. 20. Bronchorst. 2. assert. 64.
Alioquin emtori actio quanto minoris, vel ex emto parata erit.
l. 61. ff. de adul. edit. l. sed si quid i. 5. §. 2. ff. h. t. & passim tit. ff. de a-
ction. emt.

V.

Præcipuus contractus, in quo præstatur evictio, est emtio; unde
ejus passim in evictionis materiâ fit mentio: non tamen ibi dun-
taxat, sed in aliis quoque contractibus negotiisque emtione cognati-
præstanda est: ut in permutatione l. 1. C. de rer. permut. l. 29. C.
h. t. locatione l. si quis domum 9. ff. locat. datione in solutum, utili sc.
ex emto datâ actione l. 4. C. h. t. Nec adversantur l. si quis aliam 46:
ff. de solut. l. libera 8. C. de sent. & interl. Cuj. 19. obj. 38. Conf. Fab.
Cod. Sab. 8. tit. 3. 1. def. 28.

V I.

Eo amplius in rerum communium, & hereditatis divisione præ-
stari eam æquum est. l. 1. & 7. C. commun. utr. jud. l. si familia 14. C.
sam. ercisc. l. si cum vendor 66. §. ult. ff. h. t. nisi tamen uni ex cohere-
dibus

dibus evicta res prælegata fuerit, vel dividentes evictionis periculum non ignoraverint, aut aliter convenerit. *I. cum pater.* 77. §. evictis ff. de leg. 2. d. l. 7. & 14. Quod verò nonnulli & hunc casum excipient, quo pater ipse disponendo inter liberos divisionem fecit, non placet; in primis si cui eorum ob evictionem salva non foret legitima. *arg. d. l. 77. d. §. junct. l. si filia* 20. §. 3. ff. *sam. excise. l. scimus* 36. C. de inoff. testam. *Cyn. ad l. si cogitatione* 21. C. *fam. excise. Fach. 6. contr. 68. Burg. d. tract. cap. 14. n. 14. & seqq. Gomez. 2. var. ref. 2. n. 34.*

V III.

Ab emtione planè aliena est donatio: meritò igitur in eâ evictionis præstationi locus non est. *I. Aristo* 18. §. ult. ff. de donat. nisi stipulanti promissum sit, nudo pacto non sufficiente *I. 2. C. b. tit. ubi Don. Giph. C. eod. p. 463. Diss. Caball. de evict. §. 3. n. 3.* Nec probari potest vulgaris distinctio, utrum à promissione an à traditione incepit donatio. *Bronchorst. cent. 2. afferit. 70. Vinn. 2. sel. quast. 8. Diss. post gloss. Sichard. ad l. 1. C. de j. dot. n. 12. & ad d. l. 2. n. 9.* Excipitur quidem à Giphanio aliisque donatio remuneratoria, quasi saltē in eâ evictionis nomine donator teneatur, sed sine lege loquentes sequi erubescimus. Latè *Burgund. d. tract. c. 18.*

V III I.

Dos quoque donationis instar est. *I. 20. C. de donat. ant. nupr.* Si tamen res aliena marito in dotem data sit, præstanta erit evictio *juxta l. 1. C. de j. dot. l. un. §. 1. C. de rei ux. act.* Quamvis autem nostrates veras dotes non agnoscant, evictis tamen bonis in subsidium matrimonii datis, idem respondentum esse, ni fallor, nemo negaverit. Sed queritur, an in legato [quod itidem donatio] ob evictionem teneatur heres? Teneatur, si genus legatum sit, non item, si species *I. heres* 58. ff. *b. t. l. si à substituto* 45. §. 1. & 2. *l. si domus* 71. §. 1. ff. de leg. 1. l. qui concubinam 29. §. si heres ff. de leg. 3. *Sichard. ad d. l. 2. C. h. t. in fin.* Quid si fundus alienus vasallo in feudum concessus sit? Præstandam evictionem probant. *c. 1. de investit. de re alien. fact. & c. un. si de feud. vasall. ab aliq. interpell. fuer.*

I X.

Cæterum, ut ad emtionem redeamus, ea est non solum rerum singularium, sed & universarum, hereditatis puta: an ergò hoc quoque casu evictionis contrahitur obligatio? Ita est; si modo ipsa

A 3.

evin-

evincatur hereditas : nec enim alea emitur , inquit JCtus , in l. 7. ff. de hered. vel act. vend. tametsi eam alex comparare videatur , Sand. decis. 3. tit. 4. def. 15. Si autem singulae res hereditariae auferantur , non tenetur venditor , cum nihilominus hereditas subsistere possit. l. 1. C. h. t. l. 2. pr. ff. d. tit. de hered. vend. Sichard. ad d. l. 1. n. 4. Perez. C. h. t. n. 7. Nec aliud dicendum , si peculium servi vel nomen debitoris venditum sit. l. 5. l. 74. §. ult. ff. h. t. l. si nomen 4. ff. de hered. vel act. vend. Vinn. d. quest. 8.

X.

Sed quid si creditores pignora distraxerint ? Siquidem jure communi vendiderint , cavendo de evictione , praestare eam tenentur : secus , si jure creditorum , ut fieri solet. l. 1. & 2. C. credit. evict. pign. non deb. l. ex emto 11. §. 16. ff. de act. emt. l. et si is 10. ff. de distr. pign. Sed hoc casu , re evictâ , ipse debitor ab emtore conveniri potest utili ex emto actione ad recipiendum pretium , quasi ipse vendidisse videatur cui pretium solutum profecit ad liberationem. arg. l. si plus 74. §. 1. ff. h. t. l. si ob causam 13. C. eod. gloss. ad l. rescriptum 12. §. 1. ff. de distr. pign. Cujac. parat. C. credit. evict. pig. Argentr. ad conf. Brit. art. 242. Coler. de process. exec. part. 3. cap. 9. n. 111. Idem erit , si ab executoribus jussu judicis capta pignora distrahanter. d. l. 74. d. §. d. l. 13. Conf. Costal. ad l. 50. ff. h. t.

X I.

Illud etiam queritur , si jure προπηθώσ seu retractus gentilitii proximus cognatus retrahat fundum venditum , an emtori praestanda sit evictio ? Negandum hoc esse verâ ratione ostendit Cl. D. Ant. Matthäus in nupero tract. de auct. lib. 1. c. 14. n. 12. Cui adde Gomez. 2. var. res. 2. n. 40. Perez. C. h. t. n. 8. Quantum ad retractum conventionalem , vix est ut ea questio locum habeat , quoniam actiones , qua ex pacto de revendendo competit , in personam sunt , neque venditori aduersus tertium possessorē dantur. l. 2. C. de pact. int. emt. & vendit. l. actionum 2. §. ff. de O & A. Nec satis cauti sunt qui rei vindicationem venditori concedunt. Gail. 2. obf. 16. n. 3. Myns. 6. obf. 69. Berlich. part. 2. concl. 2. n. 13. Diff. Tiraq. de retract. convent. §. 1. gl. 7. n. 7. Menoch. conf. 63. n. 14. Covarr. 3. var. resol. 8. Argentr. ad Brit. art. 266. c. 8. n. 13. Conf. Fach. 2. contr. 15.

Fin-

X I I.

Fingamus plures res venditas, an quot sunt res, totidem de evictione sunt actiones? Quidni? nec refert separatum singulæ, an simul omnes uno instrumento comprehensæ, unoque pretio venierint. *l. cum plures 72. ff. b. t. l. et si uno 33. ff. de act. emit. Cujac. tract. 8. ad Afric. l. 47. ff. b. t.* Non solum etiam rei totius, sed & partis evictæ nomine agi de evictione potest. *l. i. l. bonitatis 13. l. si fundo 53. ff. b. t. l. 16. C. eod.* Nec adversatur quod nave vel domo venditâ de evictis tabulis vel clementis, item, vendito mancipio, de ejus parte evictâ non teneri venditorem respondit Paulus in *l. si nave 36. & l. si dictum 56. 6. 2. ff. b. t. gloss. & Costal. ad l. 1. ff. eod. Cuj. ad l. malum 242 de V. 8 Pac. 5. ant. 34.*

X I I I.

Porro controversiâ rei motâ emtori, laudare is auctorem, litemque eidem nunciare debet. *l. 49. l. 51. 6. 1. l. 53. 6. 1. l. 63. ff. b. t. l. 7. & seqq. C. eod.* Tum vendororis est liti assistere, & auctoritatem defensionemque evictionis nomine emtori præstare, quod voce Longobardica dicitur garantare, vel *guarantiz gre. c. 1. in fin. de leg. Corrad.* Etiam heredes auctoris eo nomine tenentur, quibus, si plures sint, denunciandum est omnibus *l. si rem 62. 6. 1 ff. b. t.* Sed de eo dubiratur, an & scienti quæstiōnem moveri denunciandum sit? Ita videtur. *arg. l. Emitore 8. l. si parentes 20. C. b. t. Burgund. d. tract. c. 59. n. 4. & 5. & Caballin. 6. 3. n. 4. Fach. 2. contr. 3 5. in fin. Diff Dyn. in c. eum qui 31. de reg. jur. in 6.*

X I V.

Litem emtor denunciavit, libellum vero contra se oblatum aliaque judicii acta venditori simul non misit, eritne nullius momenti denunciatio? Quid pragmatici hic sentiant, non curio. Certè transmissio ista nullo juris articulo firmari potest. Quin sic puta, venditorem simplici factâ denunciatione, satis, quid sibi emtor velit, intelligere. *arg. l. pen. ff. ad exhib. junct. l. si cum questio 17. C. b. t. Ang. in l. emtori 28. C. eod. Perez. eod. t. n. 33. Diff. Trent. 2. disp. 2. th. 7 lit. a. in fin. Fach. 2. contr. 3 5. Aliter Gomez. d. cap. 2. n. 39.*

X V.

Sed quo tempore denunciandum? De eo Pomponius in *l. si rem 29. 5. ult. ff. b. t.* Quolibet tempore, inquit, venditori renunciari potest,

potest, dum tamen ne prope ipsam condemnationem id fiat. Ergo & post literam contestatam, modò (quod placet Gomezio d. loc.) ante conclusionem in causâ, ut vocant. Vehementer primâ specie repugnat, l. qui concubinam 29. § pen. ff. de leg. 3. de qua vide Pat. 9. ant 72. Tuld. C. b. t. n. II. Aliter Duar. in l. 8. C. eod.

X V I.

Auctor vero, cui denunciatum, si alterius fori sit, sequi tenetur judicem emtoris. l. venditor 49. ff. de jud. Quin ne Clericum quidem ad suum judicem revocare posse causam verior DD. est opinio arg. d. l. 49. quam & in Camerâ Imperii obtinuisse narrat Myus. 1. observ. 22. in fin. adde Fachin. 2. contr. 38. & ibi all. Cæterum an idem de fisco venditore respondendum sit, qui hoc tantopere ex jure nostro disputant Interpp., nodum in scirpo querunt; cum is qui rem alienam à fisco emit, statim securus sit, l. 2. & 3. C. de quadr. prefer. §. ult. I. de usuc. Nec reclamat l. 5. D. de jur. fisc.

X V I I.

Re evictâ duæ præcipue emtori sunt actiones; ex emto, & ex dupla stipulatione, l. si tibi 25. C. b. tit. & passim D. eod. Ex emto agitur in simulum & id quod interest, id est ad pretium restituentum & quicquid præterea evictionis nomine abest; lucrū etiam interceptum, l. 8. l. 5. pr. l. 16. l. 5. x. §. non mirum l. 60. l. 66. §. ult. l. 70 ff. h. t. l. Titius 43. §. ult. ff. de act. emt. l. 9. & 17. C. b. t. Ex dupla stipulatione agi solet in duplum, si illud promissum sit, quod fit, si forte res pretiosa, veluti, margarita, vestisve serica, & ex edicto ædilium, si homo veneat. l. Emtori 37. §. 1. ff. h. t. l. 31. §. quia ad fidua 20. ff. de ædil. edict. Imò, et si promissum non sit, ex emto tamen duplum petitur. l. si dupla 2. ff. h. t. d. l. 31. d. §. De conciliatione consule Cuj. par. C. b. t. Giph. C. eod. pag. 466. Sunt & stipulatio simplæ, l. hoc jure 27. ff. eod. & alia remedia, de quibus Cuj. d. loc. Perez. C. b. t. n. I. §.

X V I I I.

Sed an & ultra duplum, stipulatione tripli vel quadrupli emtor sibi consulere potest? Potest l. si dictum 56. & arg. l. si plus 74. ff. h. t. l. si curator 5. ff. de jur. fisc. Anceps autem hic oritur quæstio, sitne hoc ipsum jus mutatum ex mente Imp. in l. un. C. de sent. que pro eo quod inter: prof. Et licet ex ead. lege hanc & similes poenas conventiona-

tionales dupli fine coarctandas scripserint magni nominis autores, Alciatus tract. ad d. l. un. cap. 11. n. 4. Menochius 2. arb. cas. 260. n. 16. & seqq. Hotomannus disp. de eo quod interest cap. 4. n. 13. Giphanius ad eand. l. pag. 264. & seq. & C. b. t. pag. 46 s. Burgundus d. tract. de evict. c. 87. n. 2. recte tamen ab his divortium fecere Azo in sumum. Cod. ad d. l. Cujacius d. tract. ad Afric. 8. in l. 44. ff. de act. emt. & 11. obs. 4. & 16. obs. 34. Donell. 26. com. 4. Rebuffus ad d. l. un. n. 546 & seqq. Fach. 1. contr. 50. Perez. in C. ad eand. l. n. pen. & ult. Quæ verò in contrarium congesit Molinæus tract. de eo quod interest n. 159. & seqq. tanti non sunt ut nos ab hac sententiâ divellant.

XIX.

Si forsitan à judice pro emtore pronunciatum sit, non leviter ambigunt plerique, uter sumitus litis sufferat, emtorne an venditor? Jure nostro de iisdeim neutrum regulariter tene ri, verius est, cum victus victori in expensas condemnandus sit, l. properandum 13 §. sive autem C. de judic. Viictus est actor, ipse ergo sumitus sufferet. Sed finge, actori justam fuisse litigandi causam, & (at hodiè non raro fit) expensarum factam esse compensationem; rem verò emtori evinci non potuisse, hic puto à venditore, nisi aliter cautum sit, non esse litis sumitus refundendos; secus, si emtor succubuerit, arg. l. 17. C. b. t. l. fidejussor 25. ff. de dol. mal. & met. exc. Cujac. ad l. qui Roma 102 ff. de V. O. Giph. d. pag. 466. Perez. C. eod. n. 31. Treutl. d. disp. 2: th. 8. lit. d. Diff. Gomez. d. cap. 2. n. 47. Burg. d. tract. cap. 93. & seq. Fach. 2. cont. 39. Caball. d. tract. 9. 3. n. 146.

X X.

Postremò videamus quibus potissimum casibus actio de evictione cesset. Dictum th. 2. casum fortuitum, imprudentiam judicis, vim majorem emtori à venditore non praestari. Hinc dubitatum, si fundus venditus à Principe publicatus sit, an evictionis nomine venditor obligetur? Hoc tale est ut inter ipsos JCTos non conveniat. Negat enim Paulus in l. Lucius 11. ff. b. t. At contra Africano saltem pretium emtori restituendum placuit L. si fundus 33. ff. locat. Antinomiam praestat agnoscere cum Hotomanno. In conciliando operam lusit preter glossograph. in d. l. 11. Pac. cent. §. ant. 8. quem in explicat. d. l. 33. sequitur Vinn. ad §. cum autem 3. l. de emt. & vendit. Alter Cuj. in d. tract. 8. ad Afric. in d. l. 33. Et licet

licet Africanum fortè ut æquitate blandientem judicando securi
sint Galli, Mornac. ad d. l. 11. Pauli tamen responsum longè
verius existimo, suadente illud d. s. cum autem l. 7. & 8. & tot. tit. ff.
& C. de peric. & com. rei vend. Diss. Fab. 2. conj. 4. Perez. C. d. t.
n. 4. Burg. d. tract. c. 74. n. ult.

X X I.

Culpâ quoque ipsius emtoris cessat actio, si res ei auferatur
vitio factoye suo. Exempla suppeditant l. 19. §. 1. l. 51. §. 2. l.
55. & 56. §. 1. & 3. l. 63. §. ult. & l. ult. ff. h. t. Illud itidem em-
tori imputandum, si sciens rem alienam emerit. l. si fratres 7. C. com.
utr. jud. l. si status 18. C. b. t. Giph. C. eod. pag. 467. Burg. d. tratt.
c. 23. n. 2. An & omissa litis denunciatio actionem impediet? Om-
nino; nisi causa ita conclamata fuerit, ut nec emtor vincere pos-
set, si ipse auctor defenderet. arg. l. si fundo 53. §. 1. ff. h. t. l. ex emto
11. §. emtorem 12. ff. de act. emt. Gomez. d. cap. 2. n. 39. Fab. C. Sab. t.
de evict. def. 8. Zoes. ff. h. t. n. 22. VVesenb. t. eod. n. 5. Fach. 2. contr. 37.
Cabal. d. tract. §. 3. n. 74.

X X I I.

Cessat item hæc actio re nondum evictâ, & si forsitan motâ jam
lite evinci possit l. si plus 74. §. 2. ff. h. t. l. 3. & 18. C. eod. Deni-
que si convenerit de non præstandâ evictione l. cum ea 68. ff. h. t. l.
Emti actio 21. C. eod. Quod utrumque ita intelligendum, ut ven-
ditor dolui abesse præstare debeat; si enim deceperit, casu priore
nihilominus tenetur emtori in id quod interest. l. 30. §. si sciens 1. ff.
de act. emt. ubi Cuj. d. tract. 8. ad Afr. posteriore verò ad pretii re-
stitutionem. l. 6. §. ult. junct. l. 11. §. ult. ff. eod. Atque ita Lutetiae ju-
dicatum, teste Papon. 1. arr. 4. art. 3. At nos hic manum de tabu-
lâ. Addi nonnihil poterat de exceptione rei venditâ & traditâ,
qua venditori aliisque rem evincere volentibus objicitur;
passim. ff. eod. tit. Sed pro eo subjunximus, quæ sequuntur,

C O R O L.

COROLLARIA.

I.

Communis DD. Opinio, *Legem si unquam C.de revoc. donat: ad quosvis donatores extendentium, communis error est.*

II.

Invito creditor etiam ante diem solvi posse contra *Cujac. 23. Obs. 23. defendi potest.*

III.

Minor curatorem habens sine eo & naturaliter & civiliter obligatur.

IV.

Causa jurejurando voluntario decisa ne quidem perjurii praetextu retractari potest. quod an correctum sit per *l. ult. C.de reb cred. quær? Negandum puto.*

V.

Si cui feudum legaverit vasallus, adeò inutile est legatum ut ne æstimatio quidem debeatur.

VI.

Canonistæ, dum sponsalia de præsenti re ipsa

ipsā matrimonium ēsse scribunt, sibi non leviter contradicunt.

V I I.

Nequaquam probandum est, quod placuit Gregorio Pontifici in *cult de condit.appos.* nempe conditiones impossibiles aut illicitas, in matrimonio, ut ait, appositas, dum ne sint contra ejusdem substantiam, pro non adjectis habendas esse.

V I I I.

Non refragabitur Statutum civitatis nostræ *rubr. 28. art. 1.* si quis citra licentiæ litteras, *Octroy* vocant, observatâ juris Romani scrupulofitate, coram 7. testibus testari velit.

I X.

Consobrinorum nuptiæ apud Gelros, Salios, Saxones prohibitæ, patrio & aliorum jure permisæ sunt. Utrumque ratione non caret. Sanè jure Divino licitas esse probabilius est, tametsi contrarium scripsérit olim Ambrosius *Epist. 66.*

F I N I S.